

Kirker, klostre og borge i Midtfrankrig - Fra Angers til Troyes

22.-30. maj 2024. Faglig rejseleder: Professor emeritus Hans Jørgen Lundager Jensen.

Mange kender de store katedraler i det nordlige Frankrig: Notre-Dame i Paris, katedralerne i Chartres og Reims. Mindre kendt for mange er det midterste Frankrig – der ellers er et område rigt på seværdigheder fra en storslået fortid. Rejsen her fokuserer derfor på middelalderens Midtfrankrig i et bånd fra vest til øst, syd om Paris. Den begynder med en kørsel fra Paris til Angers i vest (med stop på vejen), så en tur via en række seværdige stop i de historiske byer Poitiers, Bourges og Troyes i øst, før hjemrejsen fra Paris. Tematisk fokuserer rejsen på kulturhistoriske seværdigheder fra middelalderen i bred forstand, fra senantikken og frem til renæssancen, og her frem for alt på det der kan ses og besøges: kirker, klostre, borge og byer. På turen vil vi lægge vægt på de enkelte steder, på bygningernes stil (præromansk, romansk, gotisk, renæssance), på den dramatiske baggrund for de mange steder, og ikke mindst på den verdens- og virkelighedsforståelse som har været deres kontekst og som på så mange måder adskiller sig fra den virkelighedsforståelse som vi i nutiden tager for givet.

En tur som denne er derfor også en slags etnografisk opdagelsesrejse – ikke til et fjernt og helt anderledes kontinent, men en rejse i tidsmaskinen til en fjern og anderledes tid. Den kultur og den tid, der har efterladt stederne, bygningerne, skulpturerne og billederne, var ganske vist en (meget!) kristen kultur. Men det var på nogle betydningsfulde måder en meget anden slags kristendom end den de fleste kender i dag. Og dog har den været stærkt medvirkende til at danne nutidens verden – kulturelt, politisk, økonomisk.

Turen vil give anledning til at dykke dybt ned i Frankrigs (og dermed det vestlige Europas) historie – helt tilbage i 500-tallet, i Merovingerriget – den periode hvor Romerrigets tid gradvis bliver til den tidligste middelalder. Der er ikke mange bygninger tilbage fra så tidlig en tid; men turen her kommer forbi en af dem.

Et uundgåeligt hovedtema for en rejse i dette område vil være det dengang evigt konfliktfyldte forhold imellem Frankrig og England. De engelske konger i høj- og senmiddelalderen gjorde krav på store dele af det vestlige Frankrig, fra Normandiet omkring Rouen i Nord til Bordeaux i Aquitanien (eller Guyenne) i syd – og området imellem: fra landskabet Anjou ved Loirefloden mod vest og helt indtil Troyes i landskabet Champagne i øst. I 1100-tallet udviklede det der skulle blive til de to lande, vi kender i dag, England og Frankrig, sig i gensidig konkurrence og imitation. Det er perioden med Henrik Løvehjerte (der var mere 'franskmænd' end englænder) og Ludvig den Hellige, og det er perioden for hundredeårskrigen, engelske krigerkonger, Jeanne d'Arc og de fire store Bourgone-hertuger. Og når resurserne ikke blev brugt på krig og på korstog, blev de brugt på innovativ kultur: borge, religion (kirker, klostre) og kunst (maleri, skulptur, bøger) – når de altså ikke blev brugt på vilde fester ...

Da det vestlige Frankrig var under den engelske konge: 1100-tallet, anden halvdel, det 'angevinske imperium' (eller 'plantagenet-imperiet')

Det er en svunden tid. Men der står tilstrækkeligt tilbage, ikke mindst bygninger, til at man kan få et levende indtryk af denne vilde, produktive, opfindsomme og kulørte tid – ingen ‘mørk middelalder’ her!

1. dag. Onsdag 22. maj

Vi mødes i Kastrup Lufthavn, hvor vort SAS-fly afgår kl. 8.25. Vi lander i Charles-de-Gaulle-lufthavnen i Paris kl. 10.20. Med bus kører vi til turens første højdepunkt, byen Angers ved Loirefloden, sydvest for Paris. På vejen gør vi holdt to steder. Først i **La Ferté-Bernard**, en mindre, hyggelig by med en smuk kirke fra anden halvdel af 1400-tallet, i sengotisk (flamboyant) stil (med renæssance-dele): Église Notre-Dame-des-Marais. Dernæst i byen **Le Mans**. Den er i vore dage kendt for sit bilvæddeløb. Men i 1100-tallet var den hjemby for den engelske kongeslægt Plantagenet, med berømte konger som Henrik 2, der giftede sig til Aquitanien, og Henrik Løvehjerte, stor korsridder der populært er kendt fra Walter Scotts ridderroman Ivanhoe. Vi skal se den store katedral Saint-Julien, der har både romanske og gotiske dele og som er berømt i arkitekturhistorien, og også kaste et blik på resterne af den bymur fra romersk tid, der står der endnu. Sidst på eftermiddagen ankommer vi til Angers, ved Loire-floden, hvor vi har to overnatninger.

2. dag. Torsdag 23. maj

Den moderne by **Angers** er blevet udnævnt til den bedste by at bo og leve i i Frankrig. Med sin strategiske beliggenhed i det rige Loire-område var den også i højmiddelalderen en vigtig by. Beliggende ved Loirefloden, mellem Tours mod øst og Nantes længere ude mod vest, var den i 1100-tallet behersket af engelske fyrster. I princippet var Anjou et grevskab, og dermed et len, under den franske krone; men dets greve, Henrik 2., var også hertug af Normandiet og konge af England og desuden hertug af Aquitanien, i kraft af sit ægteskab med hertuginde Eleonora. Fra Anjou udgik den engelske kongeslægt Plantagenet, der regerede til og med den berygtede kong Richard 3.

Slottet i Angers, 1200-tallet

For rejsen her er tre vigtige steder at besøge. Der er for det første **Hôpital Saint-Jean**, grundlagt af en af Henrik 2.s ledende embedsmænd. ‘Hospitaler’, bygningskomplekser for behandling af syge og alderdomshjem, fandtes i mange større byer og var halvt kirkelige, halvt verdslige institutioner som det var en pligt og æressag for fromme fyrster eller bystyrer at grundlægge og beskytte (som fx i Beaune og Lübeck). Stedet her er et af de ældste bevarede hospitaler (eller Hôtel-Dieu, ‘Guds hospital’) i Frankrig. Det er nu museum for senere tekstiler og anden kunst; men selve sygesalen står i sin rene middelalderlige arkitektur. Der er for det andet den lokale **katedral, Saint-Maurice**. Dens ældste og nederste dele er i romansk stil; den øvre del og koret er berømt for en særlig form for gotik, den ‘angevinske’ (fra Angers), der, måske også af politiske grunde, adskiller sig fra den form for gotik, der udvikles i området omkring Paris. For det tredje den store borg **Château d'Angers**, der blev påbegyndt i 1200-tallet af den franske konge Ludvig den Helliges mor, Blanche fra Kastilien. I slottet findes en stor gobelin, ‘Tenture de l'Apocalypse’, bestilt af hertug Jean af Anjou, søn af kong Johan den Gode (Jean le Bon) i midten af 1300-tallet. Værket er den største bevarede gobelin fra Middelalderen overhovedet, og motiverne er, som navnet antyder, hentet fra ‘Apokalypsen’, dvs. Johannes’ Åbenbaring.

3. dag. Fredag 24. maj

Denne dag begiver vi os fra Angers og krydser Loire-floden ind i grevskabet Poitou, der var en del af hertugdømmet Aquitanien, der går helt ned til Pyrenæerne - med mål i Poitiers. På vejen gør vi først hold i den store **klosterkirke Notre-Dame de Cunault**, der kombinerer stilarter fra 1000-tallet til 1200-tallet; kirken var et populært Maria-valfartssted og indrettet til at modtage store skare af besøgende med et hævet kor så alle kunne se og høre; de 223 kapitæler fra 1100-tallet kan ses hvis man medbringer en kikkert.

Notre-Dame de Cunault: Udsmykket kapitæl

Dernæst besøger vi **klosteret Fontevraud-l'Abbaye**, som blev bygget som Plantagenet-husets nekropol (begravelsessted). Kirken er nu tom, forladt efter den franske revolution. Men man kan endnu se pragtgravmælerne over bl.a. Henrik 2. og Richard Løvehjerte. Klosteret, der blev ledet af højbårne abbedisser, omfattede både mænd og kvinder og var udgangspunkt for et betydningsfuldt internationalt klosteretværk. Bygningerne som de står i dag, er et af det største bevarede klosteranlæg i den vestlige verden.

Endelig standser vi i byen Chinon ved bifloden Vienne, hvor vi ser borgen **Forteresse royale de Chinon**. Den blev bygget af Henrik 2., der gjorde Chinon til et administrativt centrum. Et stort tårn blev tilføjet af den magtfulde franske konge, Philippe Auguste, der generobrede Anjou i begyndelsen af 1200-tallet. Det var i denne selvsamme borg, at Charles 7., under 100-årskrigen anden fase, i 1429 havde sit sagnomspundne møde med den tilsyneladende naive bondepige fra Lorraine, Jeanne d'Arc. Paris og hele Nordfrankrig var på det tidspunkt besat af engelske og burgundiske tropper. Jeanne d'Arc lovede at hjælpe Charles i hans krig og få ham salvet til retmæssig konge i katedralen i Reims; og Charles tog et dristigt sats og udstyrede Jeanne som ridder med et følge af soldater.

Fontevraud l'Abbaye

Dagen afsluttes med ankomst til Poitiers.

4. dag. Lørdag 25. maj

Poitiers var en betydningsfuld by allerede i gallo-romersk tid. Den var hovedbyen i grevskabet Poitou, og den har været omdrejningspunkt for flere dramatiske begivenheder i Frankrigs historie. Det var her i nærheden at den første af de frankiske konger, Klodevig (Clovis) i 507 besejrede visigoterne og fordrev dem fra Aquitanien (visigoterne måtte derefter stille sig tilfreds med at beherske Spanien indtil muslimernes erobring 100 år senere). Det var også nær Poitiers at Karl Martel ('Hammer-Karl!') i 732 fik en historisk sejr over en muslimsk hær der fra Spanien havde overskredet Pyrenæerne og plyndrede området nord for. Denne sejr er set som et definitivt stop for den muslimske ekspansion der var begyndt i 620'erne under Muhammed selv og som havde

Dåbskapellet Saint-Jean

underlagt sig Syrien og Perserriket, hele Nordafrika og det meste af den iberiske halvø. Det var Karl Martels søn, Pippin den Lille, der blev den første konge i det karolingiske dynasti; Pippins søn var den berømte Karl den Store (Charlemagne). Et tredje berømt-berygtet slag stod også ved Poitiers. Det var under 100-årskrigenes første fase, i 1356, da en engelsk hær under ledelse af den sorte Prins (højt berømmet i engelsk historiefortælling) tog den franske konge Johan den Gode til fange og dermed erobrede Aquitanien (igen) til den engelske konge.

Poitiers har imidlertid også en righoldig religionshistorie. Byen blev tidligt kristen allerede i 300-tallet under biskop Hilarius (Saint Hilaire) der var mentor for Sankt Martin (dansk: Morten) af Tours, den vestlige kristendoms vigtigste helgen. Fra ca. denne tid – hvor senantikken er ved at forvandle sig til tidlig middelalder – findes bevaret de ældste dele af et dåbskapel, **Le baptistère Saint-Jean** (Sankt Johannes). Den er den allerældste bevarede kristne bygning i Vesteuropa.

Radegunde modtager medsøstre i sit nye kloster

mange helgen-biskopper) skaffede byen af med den lokale forfærdelige drage, 'Grand-Goule' ('Store flab').

Poitiers har yderligere interessante kirker fra middelalderen. Tæt ved Radegunde-kirken ligger den store **katedral Saint-Pierre**, påbegyndt i anden halvdel af 1100-tallet, der er et fint eksempel på den angevinske gotik, der på nogle punkter minder mere om den samtidige engelske end om den nordfranske gotik. I midten af byen ligger en arkitektonisk og religionshistorisk perle, kirken

Notre-Dame la Grande-la-Grande

I 500-tallet, under de frankiske konger (merovingerne), grundlægger dronning Radegunde (Radegonde) et kvindekloster her som hun selv flytter ind i (bl.a. for at slippe bort fra hoffet og sin mand, kong Klotar (Clotaire) 1, og dermed fra pligterne som dronning og hustru). Den berømte Radegunde bliver hurtigt kåret til helgen, og hendes kloster, viet til det hellige kors, bliver et vigtigt pilgrimsmaal. Klosteret selv er ikke bevaret; men hendes grav kan stadig ses i en kirke, **Église Sainte-Radegonde**, hvis ældste dele er fra 1000-tallet. Radegunde bliver også en af byen Poitiers skytshelgener, inkl. at hun (som så

Grand'Goule, dragen i Poitiers

Notre-Dame la Grande ('Store Vor-Fruer') i den lokale Poitou-romanske stil fra tidsrummet 1080-1130. Vestfacaden er prydet med skulpturer, og indvendigt er kirkens bemaling rekonstrueret, så man kan få et indtryk af hvordan kirker dengang må have virket som en farveeksplosion. Endelig er kirken **Saint-Hilaire le Grand** et besøg værd. Med den berømte biskop (og helgen) som patron var den et vigtigt stop på den pilgrimsrute til Santiago de Compostela, der gik over Tours. Den romanske bygning er fra 1000-og 1100-tallet. Da det oprindeligt flade loft blev erstattet af hvælvinger, måtte man indføje ekstra søjler og stræbebuer indvendt, med et ret usædvanligt indtryk som resultat. Der er flere andre bygninger og steder der er

værd at se i Poitiers – i midten af byen således Palais des comtes de Poitiers-ducs d'Aquitaine, påbegyndt i 1100-tallet, med en stor sal bygget for Eleonora af Aquitanien, hvor borgen (eller slottet) var centrum for administrationen af hendes besiddelser.

5. dag. Søndag 26. maj

Efter to overnatninger i Poitiers kører vi mod nord-øst, med mål i Bourges. På vejen ligger klosteret

Klosterkirken Saint-Savin

Saint-Savin fra 1000-tallet. Kirkerummet er i sig selv stort og smukt; men det særlige er de unikke, og imponerende velbevarede, romanske kalkmalerier i loftshvælvingerne; motiverne er hentet fra 1 Mosebog, fra skabelsen og til Josef-fortællingen, samt fra Johannes' Åbenbaring.

Derefter bliver der et stop ved klostret **Abbaye de Noirlac**, et af de bedst bevarede cistercienserklostre – den vigtigste retning inden for den brede fornyelse af klosterreligiøsitet omkring år 1100. Noirlac blev grundlagt 1136 som en aflægger af det berømte Clairvaux-kloster og blev selv rigt og betydningsfuldt. Trods skader under religionskrigene i 1500-tallet, adelsoprøret Fronde i midten af 1600-tallet, revolutionen og omfunktionering til først porcelænsfabrik, siden hospital i

1800- og 1900-tallet, står det stadig som slående eksempel på cisterciensernes særlige arkitektur, mentalitet og økonomi.

6. dag. Mandag 27. maj

I **Bourges** har vi atter to overnatninger. Byen ligger i området Berry, der fra ca. 1100 tilhørte det egentlige kongelige domæne. I 1300-tallet blev det til et hertugdømme for den berømte Jean de Berry, broder til kong Charles 5 – lige kendt for sin evne til at udsuge sine undersåtter og for sin storstilede mæcen-virksomhed; han bestilte flere pragtfuldt illustrerede 'tidebøger' (håndskrifter med tidebønner), hvis billeder er en udtømmelig kilde til senmiddelalderens liv blandt adel og bønder og til mange pragtbygninger. I 1451, altså i hundredeårskrigen anden omgang, beherskede den engelske kong Henrik 5., i alliance med burgunderne, hele det nordlige Frankrig, ned til Loirefloden. Den franske tronfølger, Charles 7., blev hånet som 'kongen af Bourges' (altså før Jeanne d'Arc ændrede Frankrigs skæbne).

Jean de Berry

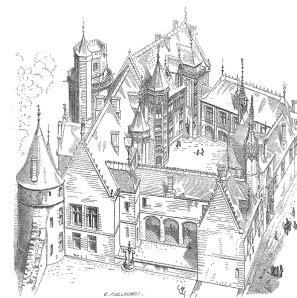
Bourges' strategiske betydning fremgår af dens storslåede katedral, **Saint-Étienne**, bygget 1195-1260, altså i samme periode som de store katedraler i og omkring Paris, og som et udtryk for et rigt sam-

Katedralen i Bourges

fund og et relativt velkonsolideret politiske styre – men med særlige træk, der har gjort den berømt i gotikkens historie; vestpartiet med hele fem indgange, det meget store, men homogene rum, og glasmalerierne gør katedralen til et særsyn.

Den anden store seværdighed i Bourges er et palads, bygget af **Jacques Cœur**,

Jacques Cœurs hus i Bourges

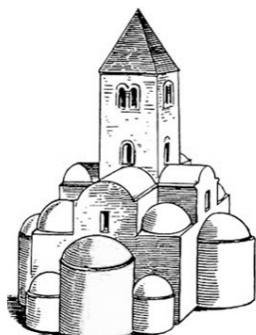
i midten af 1400-tallet. Bygherren var søn af en pelshandler fra Bourges, altså fra byens ikke-adelige borgerskab; men trods sin beskedne herkomst, og uden formel uddannelse, blev han i en periode en af Frankrigs mægtigste mænd under kong Charles 7. Han bestyrede effektivt både kongens og sin egen økonomi, varetog diplomatiske missioner, investerede i lukrativ handel med byer omkring Middelhavet, inklusive muslimske, udlånte penge til staten og til forgældede adelige, samlede sig en enorm formue og mange slotte. Før sit uundgåelige fald og flugt til Rom (hvor paverne stadig støttede ham), lod han bygge et pragthus i sin hjemby – der står der endnu, med mange minder om Cœur selv og om Charles 7.

I dag er også indlagt en udflugt ud til Loire-floden, til klosteret i **La Charité-sur-Loire**, en klosterkirke der blev indviet 1107. Klosteret var en del af den store organisation, som havde sit centrum i Cluny (nær Macon). Den dengang meget store kirke, bygget i Cluny-stil, blev indviet i 1107 til Maria og er et hovedværk i fransk romansk arkitektur; nogle fine skulpturer over indgangsportalene er bevarede, ligesom kapitælerne inde i kirken med dyremotiver.

Hvis tiden i Bourges i øvrigt tillader, kan en gåtur anbefales i Marais – et område neden for middelalderbyen, berømt for sine kanaler, frodighed og kolonihaver.

7. dag. Tirsdag 28. maj

Fra Bourges kører vi nordpå hvor vi igen krydser Loire-floden. Første stop er **Abbaye de Saint-Benoît i Fleury**, et kloster viet til sankt Benedikt, forfatteren af den berømte Benedikts Regel, den regelsamling for munkeklostre der blev normen for alle landklostre i karolingisk tid (ca. år 800). Klosteret hæv-

Karolingisk kapel i Germigny-des-Prés

dede at have bevaret Benedikts relikvier og var derfor et populært pilgrims-mål. Det var desuden i flere omgange centrum for lærdom: på Karl den Stores tid (ca. 800) fremstilledes her luksusmanuskripter; i slutningen af 900-tallet, efter vikingernes hærgen, blev det et intellektuelt hotspot for hele Vesteuropa.

Ikke langt fra Fleury finder man **Oratoire carolingien de Germigny-des-Prés**, dvs. et kapel fra karolingisk tid (ca. 800). Sådanne bygninger er meget sjældne (det mest berømte er Karl den Stores kapel i Aachen, som bygningen her er inspireret af), og denne er dermed en af de ældste endnu bevarede kirker i Frankrig. Bygningen var stærkt medtaget i 1800-tallet, og en del af den er forsvundet. Men ved et lykketræf fandt man bevaret en mosaikudsmykning i koret i byzantinsk stil.

Vejen til Troyes lægges over byen **Auxerre** i Bourgogne. Her er der både en storslået gotisk katedral og de seværdige rester af en klosterkirke for den lokale bispehelgen Saint Germain (sankt Germanus), vidt berømt som kætteromvender og mirakelmager.

Tiden afgør om vi kan nå at se dem begge eller må vælge en af dem. Ruten til Troyes går forbi klosteret Pontigny, et af de bedst bevarede eksempler på en cistercienserkirke.

8. dag. Onsdag 29. maj

Troyes ligger ved Seinens øvre løb. Den var hovedbyen i grevskabet Champagne, strategisk placeret i forhold til ruterne der forbandt det rige Norditalien med det ligeledes rige Flandern (nu vestlige Belgien). I 1100- og 1200-tallet blev her to gange årligt afholdt et af de vigtige markeder i Champagne der samlede handlende fra Italien, Flandern, England, Spanien og Tyskland og hvor der udveksledes luksusvarer (klæde, silke, pelsværk, krydderier, smykker) imellem syd og nord. Troyes blev dermed

også et finansielt centrum og også med en betydningsfuld jødisk befolkningsgruppe. Den jødiske lærde, Rashi (1040-1105), hvis kommentar til Det Gamle Testamente og til Talmud stadig bruges, levede her, i en tid hvor det endnu var tilladt jøder at drive håndværk og eje jord. Forudsætningen for markedernes succes var en stærk fyrste- og kirkelig magt, der regulerede handelen og sikrede vejene. I 1420, i hundredeårskrigen anden fase, da englændere og burgunderere beherskede det nordlige Frankrig, afholdtes her i Troyes en konference hvor den engelske konge Henrik 5. blev erklæret som fremtidig konge også over Frankrig; aftalen omtales i fransk historiefortælling som 'den skændige traktat'. Med sine kirker og mange bindingsværkshuse fremstår bymidten i Troyes nu som et velbevaret minde fra den sene middelalder og tidlige renaissance.

Troyes: katedralen

I middelalderen blev materiel rigdom i fredstid i høj grad vekslet til rigdom på kirkelige bygninger og institutioner, hvilket man tydeligt kan se i Troyes. Den største kirke er domkirken, **Cathédrale Saint-Pierre-et-Saint-Paul**, som har haft en lang og omtumlet bygningshistorie; flere af Frankrigs store katedraler blev bygget ret hurtigt, men denne, der blev påbegyndt i 1200-tallet, stod først færdig i 1600-tallet. Resultatet blev dog en meget smuk bygning, bl.a. med et flot indgangsparti i den sene, 'flamboyante' ('flammende'), gotiske stil.

Troyes gloriøse middelalder fremgår også af kirken **Basilique Saint Urban**. Denne kirke (ellers dens autentiske middelalderlige dele) blev bygget på ca. 25 år i den gotiske stil der dominerede fra midten af 1200-tallet, den 'rayonnante' ('udstrålende', som i de store rosevinduer) og hvis ideal var at udskifte så meget af væggen med glas som muligt. Kirken blev bygget i midten af 1200-tallet af pave Urban 4., som var søn af en skomager fra Troyes, og den blev bygget på den lod hvor hans fars værksted havde stået.

Lektorium i Madelaine-kirken

alderens mest populære helgener med flere store valfartskirker. Kirken her er interessant bl.a. ved dens ældste del, skibet fra midten af 1100-tallet i en tidlig og famlende gotisk stil, dens statuer og glasmalerier med bl.a. motiver fra Maria Magdalenas liv, og ikke mindst et sengotisk, overdådigt udsmykket lektorium ('jubé'), dvs. en konstruktion der adskilte skib og kor i en kirke og som bl.a. brugtes til oplæsning og sang. De var almindelige i middelalderen; men de fleste er senere blevet fjernet – dog ikke her, heldigvis.

Kirken **Sainte-Madeleine** skal være den ældste (endnu eksisterende?) kirke i Troyes. Maria Magdalena var en af middel-

Brylluppet imellem Henrik 5. og den franske prinsesse Katherine, 1420

Endelig er det værd at besøge kirken **Saint-Jean-du-Marché** ('Sankt Johannes ved markedet'), hvis ældste udgave blev bygget i 1200-tallet ved den plads hvor sommermarkedet blev holdt. Det var i denne kirke, det berømte (hhv. berygtede) bryllup stod imellem kong Henrik 5. af England og Katharine af Frankrig, datter af den sindssyge franske konge Charles 6.

9. dag. Torsdag 30. maj

Dette er dagen for afrejse tilbage til Danmark. På vejen til Charles-de-Gaulle-lufthavnen kan vi besøge to steder. Først byen **Sens** vest for Troyes, ved Yonne-floden. Her var ærkebispesædet der havde Paris under sig, og her byggedes den første egentlige gotiske katedral (efter bl.a. forarbejderne i Saint-Denis-klosterkirken), **Cathédrale Saint-Étienne** (dvs. for sankt Stefanus). Byggeriet af koret påbegyndtes allerede 1130, før Notre-Dame i Paris, og med tydeligt romanske træk. Dette er altså et af gotikkens fødesteder. Men som ved så mange middelalderlige bygning er der blevet bygget til senere; det flotte tværskib i flamboyant stil er således fra ca. 1500.

Sens: den første gotiske katedral

Det andet stop på vejen til Paris gøres i byen **Provins**, en anden af de middelalderlige markedsbyer i Champagne. Hele den øvre by er Unesco-verdensarv. Her kan man få et godt indtryk af en middelalderbys befæstning. Ud over kirken Saint-Quiriace, hvis kor er fra 1100-tallet, og det samtidige fæstnings-

Provins: befæstet by

tårn Tour César er særligt 'Grange aux Dimes', dvs. 'tiendelade', oplysende. Denne bygning til opbevaring af tiendeindtægter til den lokale kirke blev også brugt af handlende under markederne. Der er nu indrettet en udstilling der levende illustrerer handlende og håndværkere i højmiddelalderen.

Med denne anerkendelse af hvorfra en hel del af midlerne egentlig kom til borge, kirker, klostre, religion, kunst og krig, slutter rejsen i Charles de Gaulles lufthavnen i Paris, hvor

vi kl. 20.10 påbegynder vores hjemrejse med SAS mod København. Vi lander i Kastrup Lufthavn kl. 21.55.

Rejseleder:

Hans J. Lundager Jensen, dr. theol. født 1953, professor emeritus i Teologi og Religionsvidenskab ved Aarhus Universitet - som sender følgende personlige præsentation:

Mine akademiske specialer er Det Gamle Testamente og religionsforskningens historie; men jeg har også undervist i kristendommens historie. Her har jeg særlig interesseret mig for middelalderens former for kristendom, bl.a. dens bygninger, dens billeder og dens rige verden af helgener. Flere oplysninger, herunder om publikationer, på min hjemmeside: <https://pure.au.dk/portal/da/hj@cas.au.dk>

Priser/Oplysninger:

Pris: kr. 18.910,-

Prisen inkluderer:

København-Paris-København.

Halvpension – bestående af morgenmad og et hovedmåltid. Dog er dag 2, 4 og 6 med kvartpension. Bemærk venligst at der på 1. dagen blot serveres aftensmad og på 9. dagen kun morgenmad.

Overnatning på 3- og 4- stjernede hoteller i delt dobbeltværelse med bad/toilet.

De i programmet anførte transportere.

Samtlige udflugter inkl. entreer.

Dansk faglig rejseleder (Hans Jørgen Lundager Jensen)

Dansk teknisk rejseleder.

Bidrag til Rejsegarantifonden.

Dansk statsafgift.

Samtlige lufthavnsafgifter.

Lokale afgifter og skatter.

Tillæg for enkeltværelse kr. 3.270,-

Tilmelding

Tilmelding til rejsen finder sted hos:

EIRBY HISTORISKE REJSEMÅL (CVR: 16804096), Krekærtoften 83, 8340 Malling,
på telefon: 23 71 88 46 eller mail: eirby@eirby.dk

Efter tilmeldingen vil man modtage bekræftelse/faktura fra rejsens tekniske arrangør:

Historiske Rejser ApS, Byvænget 1, Kirkeby, 5771 Stenstrup (registreret i Rejsegarantifonden med nr. 2592), hvortil der indbetales såvel depositum som restbeløb.

Rejsens tekniske arrangør

Historiske Rejser ApS, Byvænget 1, Kirkeby, 5771 Stenstrup (registreret i Rejsegarantifonden med nr. 2592).